

m.remissvar@regeringskansliet.se

m.naturmiljoenheten@regeringskansliet.se

agnetha.alriksson@regeringskansliet.se

Yttrande över SOU 2020:73 Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen

Svenska Cellulosa Aktiebolaget SCA är Europas största privata skogsägare med 2 600 000 hektar skog i norra Sverige. I norra Sverige har SCA också en diversifierad och välutvecklad skogsindustri, som försörjs med virke från egen skog och från andra skogsägare, till helt övervägande del i de fyra nordligaste länen. SCAs skogsindustriverksamhet omsätter knappt 20 miljarder kronor och sysselsätter direkt ca 4 000 anställda och därtill indirekt mer än 10 000 anställda hos leverantörer och entreprenörer. Ungefär hälften av SCAs omsättning betalas ut till mottagare i de fyra nordligaste länen i form av lön, likvid till virkessäljare och ersättning till leverantörer och entreprenörer.

Sammanfattning

SCA anser inte att utredningen lever upp till utredningsdirektiven som beskriver som ett viktigt uppdrag för utredningen att stärka äganderätten och bidra till en växande bioekonomi. Den främsta orsaken till detta är att utredningen gör mycket långtgående tolkningar av Sveriges internationella åtaganden avseende skydd av biologisk mångfald. Dessa tolkningar får sedan vara utgångspunkten för alla andra förslag i utredningen.

Dessa tolkningar av Sveriges åtaganden är på inga sätt givna. Om vi ser till hur andra länder inom EU tolkar motsvarande anspråk, så finns det ett betydande utrymme för Sverige att göra andra tolkningar än utredningens.

Sverige har mycket goda förutsättningar att förena hög och värdefull virkesproduktion med en ambitiös och funktionell naturhänsyn. Detta är för övrigt utgångspunkten för svensk skogsolitik sedan 1994. Att då utgå från att det krävs omfattande och strikt förbud mot skogsbruk för att möta dessa åtaganden och nå höga mål när det gäller bevarad biologisk mångfald, är skadligt för Sveriges möjligheter att nå en lång rad andra samhällsmål. Inte minst gäller detta möjligheterna för Sverige att motverka

klimatförändringar och att ställa om från nyttjandet av ändliga resurser till att i stället använda förnybara tillgångar.

Utredningen tar inte heller något samlat grepp över vilka restriktioner statens krav på hänsyn till biologisk mångfald kan lägga på skogsägare och vilken rätt till ersättning för skogsägaren som dessa medför. Utredningen hänvisar på viktiga områden till den kommande Artskyddsutredningen och detta gör det omöjligt att bedöma konsekvenserna för skogsägaren av denna omfattande utredning.

SCAs uppfattning är att det måste stå fullständigt klart att när samhället av ett eller annat skäl och med stöd av ett eller annat regelverk inför restriktioner i ägande och brukande, så medför det rätt till ersättning för skogsägaren så snart pågående markanvändning – skogsbruk – avsevärt försvåras inom berörd del av fastigheten.

Dessa underlåtenheter och denna brist på balans utgör utredningens största brister och gör att den inte bör ligga till grund för ett samlat politiskt beslut. Däremot lämnar utredningen ett antal bra förslag som helt eller delvis bör tas till vara. Detta gäller bland annat:

- En växande cirkulär bioekonomi med bas i skogen (9.4).
- Rådgivningskampanj (9,6).
- Klövviltsförvaltning (9.7).
- Ett politiskt ställningstagande om hur Sverige ska uppfylla sina internationella åtaganden om biologisk mångfald i skogen (9.10).
- Frivilligt formellt skydd som det huvudsakliga arbetssättet för skydd av skog (10.2).
- Skogsstyrelsen bör upphöra med nyckelbiotopsregistreringar (12.2.3-12.8).
- Förslag till tydligare lagstiftning för tillstånd till avverkning i fjällnära skog – att skogsbruk är pågående markanvändning och att ersättningen behandlas redan i tillståndsbeslutet (15.6).

SCAs synpunkter på utredningens förslag

Kap 9. En tydlig skogspolitik för biologisk mångfald och växande cirkulär bioekonomi

9.3 Nationell samordnare för skogsprogrammet

SCA anser att en nationell samordnare kan vara ett konstruktivt förslag för att ge det nationella skogsprogrammet framdrift och riktning. Programmet måste ha ett tydligt och väl politiskt förankrat uppdrag.

9.4 En växande cirkulär bioekonomi med bas i skogen

SCA ställer sig bakom behovet av att det formuleras ett mål för hållbar tillväxt i skogen. Detta bör dock ske tillsammans med det politiska ställningstagande som föreslås i 9.10 och kombineras med en översyn av preciseringarna till miljömålet Levande skogar samt Ett rikt växt- och djurliv. Annars är risken stor att vi hamnar i ytterligare mål som inte går att förena. SCA är därför tveksamt till förslaget att överlåta detta till det nationella skogsprogrammet utan anser att detta bör ske i en separat process med mandat att se till helheten.

9.5 Regelförenklingar för skogsbruket

SCA ställer sig bakom förslagen om regelförenklingar.

9.6 Rådgivning för produktion, naturvårdande skötsel, miljöhänsyn och klimatanpassning i skogsbruket

SCA är mycket positivt till förslaget om rådgivningskampanj. Skogsstyrelsen har erfarenhet av framgångsrikt rådgivningsarbete och trovärdighet bland skogsägare i denna uppgift. Det är viktigt att Skogsstyrelsen får ett tydligt uppdrag att under en längre tidsperiod bedriva en rådgivningskampanj och att de får tillräckliga resurser som är öronmärkta för detta.

9.7 Klövviltförvaltning

Klövviltskadorna är det enskilt största hotet mot skogen som bas för en växande bioekonomi. De är också ett hot mot skogens biologiska mångfald. SCA ställer sig bakom förslaget att utreda möjligheterna till olika incitament samt regelförändringar för att minska skadenivåerna. Det är även positivt att utredningen föreslår att man ska ta fram rådgivningsbudskap och genomföra rådgivning om klövviltförvaltning.

9.8 Skogsskadecenter

SCA välkomnar den satsning som redan genomförts kring ett skogsskadecenter och utökade resurser till hantering av skogsskador. Det är viktigt att frågan om skador på grund av viltbete hanteras inom centret, tillsammans med övriga skador som svampangrepp, insekter och väder- och klimatrelaterade skador.

9.9 Mer kunskap behövs för att avgöra hur Sverige uppfyller åtaganden om bevarande av biologisk mångfald

SCA anser att ett vetenskapligt råd för biologisk mångfald kan ha sin plats men det bör inte vara ett råd enbart för biologisk mångfald i skogen. Ett sådant råd bör, på samma sätt som det Klimatpolitiska rådet, utvärdera regeringens arbete för biologisk mångfald och komma med konkreta förslag på hur regeringen på ett kostnadseffektivt sätt kan använda sina resurser för att nå uppsatta mål. Vidare bör rådet bestå av en större bredd än enbart av ledamöter med hög vetenskaplig kompetens inom naturvårdsbiologi. Rådet bör kompletteras med produktionsforskare från de areella näringarna och med personer med erfarenhet från praktiskt brukande. Om rådet inrättas blir det även viktigt att vara tydlig med dess uppdrag i relation till redan befintliga instanser som arbetar med frågan. Man bör överväga att i stället för att inrätta ett nytt råd, lägga ett tydligt uppdrag till befintliga aktörer.

SCA avvisar förslaget att genomföra en ny bristanalys för biologisk mångfald i skogen med utredningens utgångspunkt. Det är en politisk fråga och kan inte enbart avgöras vetenskapligt. Det handlar istället om en ambitionsnivå som måste avvägas politiskt mot andra samhällsmål.

SCA avstyrker övriga förslag i kapitlet med anledning av att vi anser att de ligger utanför utredningens direktiv.

9.10 Ett politiskt ställningstagande om hur Sverige ska uppfylla sina internationella åtaganden om biologisk mångfald i skogen

SCA stödjer utredningens förslag att uttolkningen av Sveriges internationella åtagande måste ske genom ett politiskt ställningstagande snarare än som idag av myndigheterna utifrån enbart mycket högt ställda ambitionsnivåer. Detta ställningstagande måste samtidigt hantera såväl miljömål som tillväxtmål kopplade till skogen. För att säkra långsiktighet i det politiska ställningstagandet bör detta beslut fattas av riksdagen. Ett viktigt underlag för ett politiskt ställningstagande är hur andra länder har tolkat internationella åtaganden så att Sverige inte gör egna bedömningar och sätter egna ambitionsnivåer, som riskerar vår konkurrenskraft. Ställningstagandet måste också innehålla avvägningar mot andra samhällsmål, som sysselsättning, välfärd och fossilfrihet där skogen och skogsbruket spelar en viktig roll.

SCA ställer sig också bakom utredningens inriktning att högkvalitativa avsättningar och naturvårdande skötsel för ökad biologisk mångfald bör vara fokus för att undvika att större arealer än nödvändigt tas i anspråk.

9.11 Ett nationellt handlingsprogram för biologisk mångfald i skogen

SCA ser inte behov av ett separat handlingsprogram för biologisk mångfald i skogen. Frågan om biologisk mångfald behöver hanteras mer övergripande och omfatta alla naturtyper, som till exempel våtmarker, vattendrag och jordbruksmark.

SCA tycker att förslaget om ett arbetssätt som bygger på frivillighet i arbetet med reservatsbildning är mycket bra. Men det finns en uppenbar risk att detta arbetssätt inte kommer att verkställas i praktiken eftersom utredningen samtidigt föreslår ett stort antal skogstyper och situationer där tvång ändå ska kunna användas.

SCA anser att ersättningsmark är ett bra verktyg i samband med reservatsbildning och att det i många fall kan underlätta processen. En förutsättning är dock att alla ägarformer behandlas lika och ges samma möjligheter till ersättningsmark.

SCA tycker att naturvårdande skötsel av befintliga avsättningar bör prioriteras i naturvårdsarbetet och tillstyrker förslagen i utredningen i den delen.

SCA är positivt till förslaget om att utveckla åtgärder för att hantera omfattande skador på skog i skyddade områden bland annat för att undvika att skogsskadorna ökar utanför de skyddade områdena. Här bör man även överväga möjligheter till ersättning till markägare som drabbas av skador som har sitt ursprung i skyddade områden.

Kap 10. Nya och utvecklade skydds- och ersättningsformer

Enligt direktivet ska utredarens förslag säkerställa att markägaren får ersättning för inskränkningar i ägande- och brukanderätten i den utsträckning de har rätt till.

I utredningen beskrivs hur möjligheten i dag ser ut för en skogsägare att få ersättning för inskränkningar i brukandet som sker på grund av hänsyn enligt MB.

Frågan om huruvida föreläggande eller förbud om ytterligare hänsyn, utöver vad som följer av Skogsvårdslagens 30 §, som meddelats med stöd av 12 kap 6 § MB ger rätt till ersättning är under rättslig prövning. Det diskuteras om det endast ska utgå ersättning om restriktionerna går längre än vad som följer av de allmänna hänsynsregler i miljöbalken och artskyddsförordningen, som är att se som en precisering av de allmänna hänsynsreglerna. Det skulle innebära att en skogsägare inte har rätt till ersättning för restriktioner som avsevärt försvårar pågående markanvändning, om restriktionerna följer av artskyddsförordningen, då ska skogsägaren tåla dem utan möjlighet för ersättning.

Utredningen lämnar avgörandet av frågorna om skogsägarnas möjlighet att få ersättning vid inskränkningar till Mark- och miljööverdomstolen och Artskyddsutredningen.

SCAs bestämda uppfattning är att reglerna på detta område måste vara tydliga. Ersättning ska utgå om pågående markanvändning avsevärt försvåras, oavsett vilket regelverk som åberopas.

10.2 Frivilligt formellt skydd som det huvudsakliga arbetssättet för skydd av skog

SCA tycker att förslaget om ett arbetssätt som bygger på frivillighet för myndigheternas arbete med reservatsbildning och andra former av formellt skydd är mycket bra. Men det finns en uppenbar risk att det i praktiken inte verkställs när man samtidigt föreslår ett stort antal skogstyper och situationer där tvång ändå kan användas. Om skogsägare känner sig trygga med att inte förlora brukanderätten mot sin vilja så kommer incitamenten att bevara och utveckla naturvärden att öka, vilket utredningen också lyfter fram. Det bör också medverka till ett ökat förtroende mellan markägare och myndigheter, vilket tvångsvisa metoder undergräver.

Motsatsen är olika former av föreskriven frivillighet, dvs att det är myndigheter som dikterar former och inriktning på inskränkningar i brukande för stora och små skogsägare. När inskränkningar i brukanderätten sker på myndigheters initiativ ska den alltid leda till ersättning.

10.3 Nya sätt att skydda skog

SCA är positivt till förslaget att biotopskyddsområden ska kunna inkludera fler miljöer än vad dagens bestämmelser medger samt förslaget om att kunna teckna naturvårdsavtal för förstärkt hänsyn.

Ett tidsbegränsat områdesskydd kan ha sin plats då biologisk mångfald inte alltid är statisk men det kan också leda till att myndigheter fattar beslut mer lättvindigt och det finns risk för att stora arealer omfattas. Ersättningen som utgår vid ett tidsbegränsat reservat måste vara nivålagd så att den risken minimeras.

Det får inte vara så att ett tidsbegränsat reservat innebär en inlåsning och inskränkning i brukanderätten utan rätt till framtida ersättning. Det finns stor risk för att ett tidsbegränsat reservat utvecklat än högre naturvärden vid slutet av den avtalade tiden, så väl de ursprungligen uppmärksammade som nya. Det får då inte vara så att skogsägare pressas att utan ersättning inskränka sitt brukande utan nya inskränkningar måste i så fall berättiga till ersättning.

Initiativ till hänsyn och inskränkningar i skogsbruket tas på olika grunder och med hänvisning till olika regelverk. Det måste göras tydligare att inskränkningar i stora och små skogsägare skogsbruk ger rätt till ersättning oavsett vilket regelverk som åberopas,

till exempel artskyddsregler. Utgångspunkten måste vara att en skogsägare har rätt till ersättning om pågående markanvändning avsevärt försvåras.

10.4 Ersättning för naturvård

SCA delar utredningens bedömning om att beskattning av ersättning för skydd av natur ska vara gynnsam för att det ska vara attraktivt för markägaren och tillstyrker förslaget om att utreda skattefrihet för intrångsersättning. Här bör också tidsfristen för ersättningsfond ses över för att eventuellt möjliggöra en förlängning. Idag gäller 3 + 3 års tidsfrist, sedan måste pengarna tas ut och beskattas med straffskatt vilket kan vara avskräckande för många skogsägare.

Vidare är det viktigt att ersättningen från naturvårdsavtal ses över eftersom det idag är skattemässigt ogynnsamt för skogsägaren att ingå ett naturvårdsavtal. Möjlighet till periodisering alternativt beskattning i kapital är två förslag som bör utredas.

10.5 Skyddad natur kan spela en aktiv roll för landsbygdsutveckling

SCA avstyrker förslaget att Sveaskogs ekoparker görs om till nationalparker. Aktivt brukande kan inte bara förenas med bevarande av höga naturvärden, det kan även bidra till att förstärka dem. Det är viktigt att ta vara på och även visa på möjligheterna att förena aktivt skogsbruk med bevarad biologisk mångfald och höga upplevelsevärden.

SCA är positivt till förslaget att analysera hinder och möjligheter till turism i skyddade områden, samt att en översyn sker av vägledning om föreskrifter med hänsyn till detta. Vi vill påminna om att skogsturism i hög grad använder skogsbrukets infrastruktur för sin verksamhet och inskränkningar i skogsbruk kan i många fall försvåra eller omöjliggöra skogsturism.

Kap 12. Förutsättningarna för nyckelbiotopsregistreringar

12.2 Begreppet nyckelbiotop används för att definiera när samrådsplikt föreligger enligt miljöbalken

SCA stödjer förslaget att Skogsstyrelsen bör se över föreskrifter om anmälningsskyldighet för samråd enligt 12:6 MB.

Här bör ett större omtag göras av hela 12:6 MB. Det är problematiskt med en straffsanktion för den oprecisa bestämmelsen om anmälningsskyldighet i 12:6 MB. Anmälningsskyldighet gäller för verksamhet som "kan" komma att "väsentligt ändra naturmiljön". Det är inte möjligt för den enskilde att förstå vad som avses med "väsentligt ändra naturmiljön", än mindre vilken nivå av risk för sådan effekt som innebär att

anmälningsplikt gäller. SCA vill betona att det är av största vikt att det är tydligt när samrådsplikt råder.

Utredningen har beskrivit hur tillämplig lagstiftning skiljer sig mellan handläggning av samrådsärenden enligt 12:6 MB och avverkningsärenden enligt skogsvårdslagen. Otydligheten om vad som avses med *väsentlig ändring av naturmiljön* leder därmed också till att det inte på tydliga objektiva grunder går att fastställa vilken lagstiftning som är tillämplig i varje enskilt fall. Här bör man utreda om det skulle vara möjligt att plocka in de skogsbruksåtgärder som idag omfattas av 12:6 MB in till skogsvårdslagen för att det ska bli tydligare för skogsägaren.

12.3 Förvaltningsrättsliga förutsättningar för att inventera naturvärden

SCA delar bedömningen att nyckelbiotopsinventeringen saknar stöd i rättsordningen och att den därmed bör upphöra.

12.6 Skogsstyrelsen bör upphöra med nyckelbiotopsregistreringar

SCA delar bedömningen att nyckelbiotopsinventeringen saknar stöd i rättsordningen och att registreringarna därmed bör upphöra.

Fortsatt inventering i uppdragsverksamheten är bra under förutsättning att det sker på uppdrag av markägaren och att resultaten från sådana uppdrag ägs av uppdragsgivaren, d.v.s. markägaren, och inte får användas i Skogsstyrelsens ärendehandläggning.

12.8 Staten bör ta ansvar för brukningsenheter med stor förekomst av utvecklade naturvärden

SCA stödjer förslaget att brukningsenheter som till stor del utgörs av områden med utvecklade naturvärden fortsättningsvis bör prioriteras för formellt skydd när markägaren så önskar.

Kap 14. Hur kunskapsunderlag om naturvärden ska tas fram och hanteras

14.1 Ett kunskapskrav i skogsvårdslagen

SCA instämmer med utredningen att skogsägare har ett ansvar för att ha eller skaffa sig tillräcklig kunskap i syfte att ta hänsyn till naturvårdens intressen vid skogsbruksåtgärder. Vi avstyrker dock förslaget om att införa ett kunskapskrav i skogsvårdslagen utan ytterligare utredning. Det är svårt utifrån utredningens analyser att förutse vad ett sådant kunskaps- och redovisningskrav skulle kunna innebära. Ett syfte med förslaget sägs vara att förhindra mer omfattande krav utifrån miljöbalkens kunskapskrav, men samtidigt konstaterar man att miljöbalkens kunskapskrav ändå är tillämpligt fullt ut när åtgärden omfattas av samråd enligt 12:6. En sådan tolkning innebär att ett kunskapskrav i

skogsvårdslagen förlorar sitt syfte om kunskapskravet enligt miljöbalken fortfarande ska gälla parallellt.

SCA avstyrker förslaget att en underrättelse till Skogsstyrelsen om avverkning, uttag av skogsbränsle eller skyddsdikning inte längre ska utgöra en anmälan om 12:6 samråd. Görs aktuell ändring enbart på föreslaget sätt, utan ytterligare författningsändringar, blir det markägaren som har att avgöra när samrådsplikten inträder. Det är en subjektiv bedömning om en avverkning kan få så stor påverkan på naturmiljön att den kräver samråd. Om man gör fel bedömning så är det dessutom straffsanktionerat. Vår bedömning är därför att de flesta markägare kommer, om förslaget genomförs, att regelmässigt göra en 12:6-anmälan vid avverkningsanmälan, vilket kommer att leda till mer byråkrati och ökad belastning för myndigheterna.

Här bör i stället ett större omtag göras av hela 12:6 MB. Det är problematiskt med en straffsanktion för den oprecisa bestämmelsen om anmälningsplikt i 12:6 MB. Anmälningsplikt gäller för verksamhet som "kan" komma att "väsentligt ändra naturmiljön". Det är inte möjligt för den enskilde att förstå vad som avses med "väsentligt ändra naturmiljön", än mindre vilken nivå av risk för sådan effekt som innebär att anmälningsplikt gäller.

Utredningen har beskrivit hur tillämplig lagstiftning skiljer sig mellan handläggning av samrådsärenden enligt 12:6 MB och avverkningsärenden enligt skogsvårdslagen. Otydligheten om vad som avses med *väsentlig ändring av naturmiljön* leder därmed också till att det inte på tydliga objektiva grunder går att fastställa vilken lagstiftning som är tillämplig i varje enskilt fall. Här bör man utreda om det skulle vara möjligt att plocka in de skogsbruksåtgärder som idag omfattas av 12:6 MB in till skogsvårdslagen för att det ska bli tydligare för skogsägaren.

Det skulle vara bra som Skogsutredningen föreslår att mer tydligt skilja på de två regimen, skogsvårdslagen och MB, båda när det gäller kunskapskrav, och alla övriga hänsynsregler i 2 kap MB inklusive artskydd, samt anmälningsplikt enligt 12:6, men enbart om alla förpliktelser för skogsägaren hanteras uteslutande under skogsvårdslagen, annars innebär det ingen lättnad för skogsägaren.

14.3 Förslag om kunskapsunderlag och inventeringar

SCA anser att markägaren har att svara för att identifiera höga naturvärden på sitt innehav. Detta är också på det sätt SCA och andra skogsbolag arbetat sedan mitten av 90-talet. Detta innebär att det inte behövs någon överprövning av de höga naturvärden som markägaren själv identifierat. Naturvårdsavsättningar ska ses som en frivillig åtgärd. Markägare har både möjlighet och förmåga att ansvara för detta. De allra flesta

markägare har ett genuint intresse för skogens alla värden och många är kompetenta att själva inventera höga naturvärden medan andra kan anlita en fristående aktör för att utföra inventering.

Myndigheternas roll bör framöver i stället vara att tillsammans med branschen, markägare och övriga intressentorganisationer, bidra till att utförda naturvärdesinventeringar håller jämn nivå genom att erbjuda utbildning och kalibreringsövningar. Det är också viktigt att myndigheten kalibrerar sina egna tjänstemäns och andra berörda myndigheters (länsstyrelserna) bedömningar.

Vill vi ha ett fortsatt aktivt och framgångsrikt skogsbruk i hela landet måste vi visa att vi har tilltro till markägarna och deras förmåga att ta ansvar. Att göra naturvärdesinventeringen till enbart ett statligt uppdrag blir då helt kontraproduktivt. Markägaren marginaliseras till förmån för en myndighetsbaserad statlig förvaltning.

Myndigheternas ansvar för inventering bör dock fortsatt gälla vid bildandet av formellt skydd. De områden som behöver bevaras för att Sverige ska uppfylla sina internationella åtaganden bör lösas in som formella skydd i de fall markägaren inte vill eller kan ta ansvar för skyddet på frivillig basis utan ersättning.

SCA anser inte att naturvärdesinventeringar bör skrivas in i Skogsstyrelsens instruktion utan bör hanteras i särskilda regeringsuppdrag med beskrivning av vilken typ av inventeringar som ska genomföras.

14.4 Kortare handläggningstider hos Skogsstyrelsen

SCA är positivt till kortade handläggningstider men ser en uppenbar risk att de kanske snarare blir längre genom möjligheterna att kunna begära kompletteringar och kopplingen till 12:6 samråd. Frågans hantering bör därför samordnas med motsvarande ändring avseende 12:6-samrådet.

Kap 15. Balans mellan brukande och skydd i fjällnära skog

15.6 Förslag till tydligare lagstiftning för tillstånd till avverkning i fjällnära skog

SCA tycker att det är bra att utredningen vill tydliggöra att skogsbruk är pågående markanvändning även i fjällnära skog och vill att ersättningen ska behandlas redan i tillståndsbeslutet.

Av författningskommentarerna framgår dock att endast den hänsyn som går utöver den så kallade intrångsbegränsningen som ska ersättas. Det innebär tydliga försämringar i ersättningsrätten för den enskilde jämfört med idag och skogsägaren förlorar rätten till skogsbruk för all framtid när beslutet skrivs in i fastighetsregistret.

SCA tillstyrker därmed förslaget att förtydliga att skogsbruk är pågående markanvändning, men anser att ersättning ska utgå för hela intrånget vid nekat tillstånd.

Kap 16. Staten gör en stor investering i fjällskogen

16.2 En statlig satsning för bevarande och utveckling av de stora sammanhängande naturskogarna med mycket höga naturvärden

SCA vill ifrågasätta värdet av förslaget om denna stora investering i ett sammanhängande fjällskogsreservat. Kostnaden för staten blir i storleksordningen 24 miljarder kronor (drygt 14 miljarder i anslag för intrångsersättning, ersättningsmark mm till privata markägare, ytterligare 4 miljarder i anslag till skogsbolagen för deras avsättningar och närmare 6 miljarder för statens avsättningar, utebliven virkesintäkt från statens marker mm). Till detta kommer den samhällsekonomiska kostnad som uppkommer då skogen inom ett mycket stort område i Norrlands inland upphör att generera sysselsättning och intäkter från skogsbruk. Det kommer att bli svårare för människor att bo och försörja sig i Norrlands inland.

Vi vill också ifrågasätta nyttan för biologisk mångfald. Det begränsade skogsbruk som idag sker i området har haft en begränsad påverkan på den biologiska mångfalden och borde kunna fortgå utan betydande negativa effekter på naturvärdena. Däremot är risken stor att resurserna blir begränsade för andra, kanske mer angelägna, insatser för biologisk mångfald utanför det aktuella området.

SCA kan emellertid se en nytta för den samiska renskötseln i bildandet av ett stort fjällskogsreservat. Det förutsätter då att renskötselns tillgång till och förutsättningar i området upprätthålls och kanske förstärks. Beakta att renskötseln idag nyttjar en hel del av skogsbrukets infrastruktur, inte minst skogsbilvägar, som inte utan särskilda insatser kommer att vara tillgängliga i ett reservat. SCA anser att ett utökat formellt skydd i det fjällnära området i första hand bör ske på statlig mark. Formellt skydd hos övriga kategorier av markägare ska därutöver ske enligt samma villkor oavsett storlek på markinnehav och typ av ägande, och även i fjällnära skog baseras på frivillighet. Vår bedömning är att många skogsägare kommer att vara positiva till erbjudandet. För den markägare som motsätter sig detta ska det få finnas en frihet att få fortsätta att bruka sin mark. Antagligen blir det då frågan om mycket begränsande arealer så någon egentlig negativ landskapspåverkan lär inte uppstå.

SCA anser att möjligheten till ersättningsmark för de skogsägare som önskar är viktigt. Det är angeläget att skogsbolag ges samma möjligheter som enskilda skogsägare. För

att säkerställa att markägare inklusive bolag får ta del av ersättningsmark, finns det skäl att överväga ett större markbytesprogram än det som ingår i nuvarande förslag.

En förutsättning för ett stort fjällskogsreservat och markbytesprogram är att redan inledda reservatsbildningar utanför fjällskogsområdet genomförs före eller i anslutning till bildandet, gärna som en del i ett större markbytesprogram.

Mot bakgrund av skogens viktiga roll för näringslivsutveckling i det fjällnära området behöver behovet av skydd och särskild hänsyn till allmänna intressen även ställas i relation till en analys av enskilda intressen som jobb, företagande och möjligheter till landsbygdsutveckling i det fjällnära området.

Våra politiker kan naturligtvis välja att se den fjällnära skogen som Sveriges tydliga ansvarsområde i internationella sammanhang, men då måste man ta ansvar för det ställningstagandet och därmed prioritera ned andra naturtyper och geografier. Det är inte rimligt att avsätta mer skog överallt.

Samtidigt måste man vara mycket tydlig med att förslaget inte för oss närmare att nå miljömålet Levande skogar med nuvarande skrivningar och att marginalnyttan för den biologiska mångfalden är låg med tanke på hur stora avsättningar som redan finns i området.

Kap 17. Konsekvenser av utredningens förslag

Utredningens konsekvensanalyser av förslagen som presenteras är överlag väl utförda. SCA vill peka på svagheter i analysen av vissa av förslagen.

Uppdrag till myndigheter

Utredningen föreslår ett stort antal uppdrag till myndigheter och i dessa fall är det konsekvenserna av att lämna uppdrag som analyseras. Det är visserligen svårt att avgöra konsekvenser av ännu inte genomförda uppdrag, men givet ett känt syfte med respektive uppdrag borde det vara möjligt att föra ett resonemang om möjliga konsekvenser av olika utredningsresultat.

Växande cirkulär bioekonomi

SCA bedömer att konsekvensanalyserna av flera av utredningens förslag, som syftar till ökad skogsproduktion, bland annat genom produktionshöjande insatser, och därmed tillväxt för en växande cirkulär bioekonomi, underskattar de positiva konsekvenserna ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Förslagen, om de genomförs, kommer i större utsträckning bidra till att nå fler samhällsmål om fossilfrihet och klimatneutralitet.

Vetenskapligt råd samt nationellt program för biologisk mångfald

Konsekvensanalysen av förslag om inrättande av ett vetenskapligt råd för biologisk mångfald samt om att utforma ett nationellt program för biologisk mångfald i skogen underskattar risken för otydlig styrning och ledning, genom ytterligare administrativa nivåer och aktörer. Uppgifterna som föreslås utföras bör kunna genomföras av nuvarande statliga naturvårdsmyndigheter, råd och universitet.

Frivilligt formellt skydd som det huvudsakliga arbetssättet för skydd av skog

SCA konstaterar att analysen av konsekvenser för företag i första hand är bedömda utifrån kostnadsperspektiv. Detta är givetvis viktigt, men frågan om förbättrat samarbetsklimat, ökad samsyn och ömsesidig respekt och tillit som förslaget kan bidra till behöver ges större tyngd. De negativa konsekvenserna för miljön som anges ter sig något överdrivna, givet övriga förslag om ökat fokus på naturvård.

Nationalparker av fyra av Sveaskogs Ekoparker

Utredningen beskriver att "...för enskilda som berörs bedöms inte nationalparksbildningen ha några påtagliga konsekvenser". SCA anser att signalvärdet av att väl skötta och frivilligt avsatta områden med höga naturvärden tas över av staten för den fortsatta förvaltningen underskattas. Incitament för privata markägare att värna, sköta och utveckla naturvärden riskerar att minska.

Hållbar naturturism i nationalparker och naturreservat

Naturturism och skogsbruk går i hög grad att förena och naturturism är i många fall beroende av skogsbrukets infrastruktur för sin verksamhet. Landsbygdsutveckling bygger ofta på att man söker och utvecklar synergier mellan de verksamheter som förekommer i berörda regioner.

Kunskapskrav, kunskapsunderlag och inventeringar

Utredningens beskrivning av att kunskapskravet redan i dag gäller och att förslaget därmed egentligen inte innebär någon förändring är missvisande. Analysen måste utgå från den reella förändringen i praktiken av en annan hantering. Detta gör att beskrivna konsekvenser för enskilda och företag är underskattade. Utredningen har inte analyserat konsekvenserna av att den föreslagna naturmiljöbeskrivningen kan komma att bli offentlig handling och vad det innebär för företag och enskilda. Ser vi till effekterna av nyckelbiotopsregistret är det troligt att konsekvenserna av förslaget för företag och enskilda blir betydande.

Fjällskogspaketet

- Analyser av virkesflöden är för begränsade
- Sveaskogs innehav finns inte där det finns efterfrågan på ersättningsmark

- Konsekvenserna av att inte behandla alla markägare på samma sätt riskerar att skapa ökade spänningar
- Markvärde är inte samma sak som virkesvärde
- Markvärdet som del av bolagens kapital bedöms inte
- Felaktiga slutsatser dras genom att skogsbruk ställs mot turismnäring. Dessa två näringar är inte varandra uteslutande utan turismen nyttjar i hög grad skogsbrukets infrastruktur.

Bedömning av om förslaget överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen

Utredningen drar långtgående men dåligt underbyggda slutsatser av vad Sveriges åtaganden gentemot Europeiska unionen kräver, men värderar i alltför liten grad de möjliga konsekvenserna för andra naturtyper och naturvårdsinsatser att så stora resurser fokuseras på fjällskogsområdet.

Konsekvensen att andra naturtyper behöver nedprioriteras i bevarandearbetet kräver ett annat angreppssätt och målsättningar totalt sett, samt acceptans från EU. Analysen borde omfatta sannolikheten att uppnå detta.